

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Clericis Non Residentibus in ecclesia vel præbenda. Titvlvs IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

inter ipsum & uxorem suam posset scandalum generari, cum de consuetudine terræ tuæ clerici uxorati non cogantur inviti portare tonsuram. Quoniam igitur idem etiam tonsuratus non potest privilegio clericali gaudere: mandamus, quatenus ipsum super tonsuratione huiusmodi non molestes, dummodo nullum percipiat beneficium ecclesiasticum, cuius ratione teneatur clericalem deferre tonsuram: quia cum oporteat secularibus negotiis immisceri, tonsura ipsius secularia exercendis videretur profectò in ministerii nostri virtutem redundare.

CAP. VIII.

Uxorati non admittuntur ad ecclesiasticas dignitates, & coguntur dimittere, quas habent.

Idem.

Cum a decorem: & infra. Eos qui sunt publicè uxorati, non admittatis de ceterò ad ecclesiasticas dignitates: dimissis ab eis, quas non possunt sine pravo exemplo & gravi scandalo retinere.

CAP. IX.

Clerici conjugati, in rebus suis non gaudent privilegio clericali. Honor. III. H. quondam Regina Anglorum.

Et parte tua fuit propositum, quòd nonnulli literati terræ tuæ (habitu & tonsura clericali & relicti) publicè ducunt uxores: [1 & infra.] Vt tamen consuetis institutis & debitis obsequiis te defraudent, tonsuram d' resument abjectam: [2 & infra.] Quidam etiam accepta prima tonsura similiter contrahunt: & eandem tonsuram deferunt, ut eodem & preteritu excusari valeant à prædictis: [3 & infra.] Cum igitur reddenda sint, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo: æquanimitèr duximus tolerandum, si f' à talibus iustitias debitas velut ab aliis uxoris exigas & servitia consueta.

[1 De his qui huius mundi sunt solliciti, & quomodo placeant uxoribus existentes: qui licet negotiationibus & aliis negotiis secularibus insistant.]

[2 Quatenus ipsius preteritu ab huiusmodi ut clerici excusentur, quanquam non militent Domino, sed potius mundo, ut ceteri uxorati.]

[3 Et ven. f. n. Episc. & dil. si. Decanus & Archidia. & capitulum Commanense ipsos tanquam clericos in subtractione servitorum tuorum severè nituntur, in tuum præiudicium & gravamen.]

CAP. X.

Si clericus in minoribus militet, non est cogendus deferre tonsuram vel habitum clericalem.

Idem g.

Vt consultationi h' tuæ breviter satisfiat, respondemus, quòd R. milestuz diocesis, qui olim cum in minori esset constitutus atate, tonsuram tantum & coronam clericalem assumpsit, non est cogendus deferre habitum clericalem.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PRÆBENDA.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Episcopo non licet sine licentia Papa transire ad alium Episcopatum, ipsum acceptando, alius privatur habito & ambito, hoc intendit cum glossa.

Ex concilio Sardicensi k.

a Ca. 4. de vit. & hon. cler. in 3. comp. b dimissu. c duxerunt. d reassument. e eo preterit. Matth. 22. Marc. 12. Luc. 23. f. al. ut à tal. sed in antiquis ita legitur ut est impressum. g ep. Langonens. h Vid. notas nostras in hanc decr. i Vid. conc. Trid. sess. 6. de reform. c. 1. & 2. & sess. 23. de reform. c. 1. k Conc. Sardic. c. 1. Burch. h. dec. c. 79. lvo p. 3. c. 183.

Non liceat Episcopo de civitate sua transire ad aliam.

Manifesta est enim causa, pro quo facere hoc attentat. Cum nullus sit inventus Episcopus, qui ad minorem de majori civitate transierit.

CAP. II.

Deponitur Cardinalis, qui in suo titulo non residet, h. d. Et est iste textus multum notabilis.

Leo IV. a.

Exgestis b: [1 & infra.] In qua synodo Anastasius Presbyter Cardin. titu. beati Marcelli ab omnibus canonicè est depositus. Eo quòd parocciam suam per annos quinque, contra canonum instituta deseruit, & in alienis usque hodie demoratur.

[1 Re. Pontificum consilio Letharii & Ludovici Imperatorum Sanctam & Ven. LXVII. Episcoporum in ecclesia bea. Petri Synodum congregavit.]

CAP. III.

Uni plures dignitates vel ecclesie conferri non debent, & cuius est conferenda illi, qui residere & regere valeat per seipsum: alius perdit ecclesiam, & donans conferendi potestate privatur.

Ex concilio Lateranen. c.

Quia nonnulli d' modum avaritiz non ponentes, dignitates diversas ecclesiasticas & plures ecclesias parociales, contra sacrorum canonum instituta nituntur accipere, ut cum unum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorum: neid de ceterò fiat e, districtius inhibemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticorum ministerium f' committi debuerit, talis ad hoc persona quaratur, quæ residere in loco, & curam eius per seipsum valeat exercere. Quòd si aliter actum fuerit, & qui receperit, quod contra sacros canones g' accepit, amittat: & qui dederit, largiendi potestate privetur.

CAP. IV.

Præsentatus ad ecclesiam non confirmatus, si appati, quòd nolit residere, non debet instrui per superiorem: confirmatus autem non iusta causa non residens, privatur appellacione remota.

Alexander III. Eboracen. Archiepiscopo.

Relatum h' est nobis, quòd cum in Lateran. concilio statutum sit, ut personali ecclesia vel beneficium ecclesiasticum conferatur, quæ residere in loco, & curam eius per se valeat exercere, nonnulli ad ecclesias præsentati hoc se posse adfirmant, sed efficere contrarium: [1 & infra.] Cum igitur verba accipienda sintum effectu, tales si presentati fuerint, non debent admitti, & admissi poterunt amoveri: nisi forte de licentia suorum prælatorum, vel studio literarum, vel pro aliis honestis causis contigerit eos abesse: nec patrocinari debet eis appellacionis diffugium, si contra huiusmodi intentionem decreti fuerit interiectum i.

[1 Adò nos consilium voluisti, an propter hoc possit tales presentatos repellere, vel institutos adpe. sub. removere. Tua igitur providentia immoretur quòd.]

CAP. V.

Breve est, nec potest brevius sumari.

Idem Eboracen. Archiepiscopo.

Fraternitati k' tuæ: [1 & infra.] Præterea clericum alterius diocesis absque commendatitio literis sui Episcopi non debes recipere; nisi pro eo receperis ab Apost. sed. l' mandatum.

a al. tertius. b Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. c Concil. Lateran. sub Alexand. 3. c. 13. nam cum aliud non dicitur, intelligendum de Lateran. sub Alex. 3. d Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. e al. ita: ut id de cetero non fiat. f officium. g receperit. h Ca. 4. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. 3. p. 5. c. 1. i Vid. l. si qua pœna. cum concord. ff. de verb. signifi. k Ca. 1. eod. tit. in 2. comp. l' Apost. sedis.

[1 Dicitur

[1 Duximus indulgendum, ut se clerici, qui in ecclesia tua iurisdictionis beneficium sunt adepti, qui ad aliam diocesim absque licentia & assensu tuo morandi causa transfugerint, liceat eos tibi beneficium quo habent a te, ex polare, nisi forte scholasticis disciplinis insigilaverint, aut rationabilem tibi causam ostenderit, quare reverti non debeant.]

CAP. VI.

Qui non residet in beneficio etiam modice estimationis, illo privatur.

Idem Langonensi Episcopo.

Conquerente a nobis R. Presbytero accepimus, quod G. clericus ab eo pro ecclesia sua, de qua vitæ necessaria vix potest percipere, annuatim viginti solidos extorquere conatur, adferens beneficium istud in eadem ecclesia sibi fuisse collatum: [1 & infra.] Frat. t. mandamus, quatenus si tibi constiterit, quod dictus G. habeat ecclesiastica beneficia sibi sufficientia, vel quod eidem ecclesie non deferviat, sibi super præscripto beneficio silentium (sublato b impedimento appellationis) imponas.

[1 Quamquam eidem ecclesie sicut accepimus non deferviat, & alia ecclesiastica beneficia sufficientia habeat & possideat ab ecclesia. Quoniam igitur indecens est & non consentaneum rationi, ut idem B. cum alia ecclesiastica beneficia sibi sufficientia habeat, & possideat, ab ecclesia cui non deferviat, beneficia quarat.]

CAP. VII.

Qui est in servitio Episcopi, percipit fructus beneficii tanquam residens, præter distributiones quotidianas. Abbas.

Idem.

Decretio e: & infra. Statuimus ne canonicis, donec in servitio tuo fuerint, quicquam subtrahi debeat vel auferri, quod de communiter sibi beneficio debetur: Nisi forte sint victualia, quæ non consueverunt absentibus exhiberi.

CAP. VIII.

Trivandus est pralatus vel clericus non residens, qui citatus non revertitur in terminis præfixis, nisi habeat iustum impedimentum, h. d. cum duobus sequentibus.

Celestinus d IIII.

Ex parte vestra e nostro fuit Apostolatus referatum, quod ecclesia vestra Decanus, qui in partibus Gallicis sibi potius habitationem elegit, jam per decem annorum spacium ecclesia vestra ipsius præsentiam habere nequivit. Quia ergo nolumus, ut eadem ecclesia Decani officio defrauderetur, mandamus, quatenus scribatis eidem, quod suum ibidem officium, ut Decanus debeat exercere. Quod si vocatus venire noluerit, eligendi alium, qui præfelle ecclesie vestre valeat & prodesse, vobis extunc concedimus liberam facultatem.

CAP. IX.

Summatum est in capitulo præcedenti.

Innocentius III. cap. Ragusino.

Valiter Archiepiscopus g vester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusensi, nec jam ultra quadriennium expectatus redierit, per literas etiam vestras revocatus: [1 & infra.] Diceret. v. mandamus, quatenus (nisi forsitan jam redierit) vos post mensem a receptione præsentium, personam vobis idoneam in Archiepiscopum eligatis.

[1 Vestra universitas plene novit, cum se pius apud nos deposuerit super hoc querelam, & vobis concedi postulaverit licentiam eligendi. Nos autem expectantes diutius duximus

a Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. b Alias, obfuculo. c Ca. 4. tit. de prob. in 1. compil. d Alias, Clement. e Ca. 8. eod. tit. in 2. comp. vid. Felin. in c. 2. de refer. f per decem annos. g Ca. 1. eod. tit. in 1. compil.

expectandum, si forte revertetur ad cor, & ad ecclesiam suam quantum taliter reliquerat remearet. Nolentes igitur quod diutius ecclesia ipsa pastorali maneant consolatione destituta.]

CAP. X.

Summa ut in capitulo, ex part. sup. eodem.

Idem (Constantinop. Patriarcha.)

Inter quatuor a animalia: [1 & infra.] De clericis, qui ecclesias, vel præbendas sibi concessas, sine iusta & necessaria causa deserunt, tuo præsertim non accedente consensu, hoc tibi duximus respondendum, quod postquam congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint ad illas, postunt eis iuste privari, dummodo non sint iusto impedimento detentii.

CAP. XI.

Si necatur ubi sit clericus, tribus publicis edictis citabitur in ecclesia sua: & si intra sex menses non revertitur, privabitur ecclesia sua, h. d. usq. ad vers. contra eos.

Idem Archiepiscopo Pamormitano b.

Ex tua e devotionis d. & infra. In ecclesiis eorum, qui se fraudulenter absentant, nec ad ipsos valet citatio pervenire, trina citationis edictum facias publicari: & si nec sic curaverint obedire, & ultra sex menses suas deseruerint ecclesias, iuxta e sanctiones canonicas, eis debent merito spoliari.

Iste versic. non summatum propter varietatem lectionum, & quia secundum unum intellectum non facit ad rubricam.

Contra eos etiam procedatur, ut ipsos per suspensionis & excommunicationis sententiam ad tuam obedientiam venire compellas. Quod si nec sic eorum malitia poterit emoliri, eos B. ti. sanctæ Sufannæ Presbyter. Card. Apost. sed. leg. a spiritualium administratione removeat, & quibus præfunt ecclesiis, de personis idoneis faciat provideri, sed in eos degradationis sententiam non promulget, ut cum eis misericorditer (si expediat) facilius agi possit.

CAP. XII.

Privilegiatus ut absens in studio fructus præbendæ recipiat. Existens in villa vel castello, ubi nullum est, vel minus competens studium, privilegio non utitur.

Idem Antistodorense g Episcopo.

Vx fraternitatis discretio h postulavit. & infra. Quæ sivist præterea, ut quum interdum canonici, quibus studiorum gratia est indultum, ut in absentia sua fructus percipiant præbendarum suarum, accepta licentia se ad villas transferunt vel castella, in quibus nullum est vel minus competens exercitium studiorum: utrum præbendarum suarum fructus sint talibus conferendi? Ad id quod breviter respondemus, eis qui huiusmodi fraudem committunt (cum fraus & dolus nemini debeat k patrociniū impartiri) præfatam indulgentiam competere non debere.

CAP. XIII.

Qui juravit in ecclesia residere, pro servitio ecclesie licite se absentat.

Honorius III. proposito de Valeris.

Ex parte l tua fuit propositum, quod tempore quo recepisti præposituram de Valeris, præstitisti de facienda residentia iuramentum: [1 & infra.] Postulatione t. r. quod si te non absentando in fraudem, præposi-

a Sup. de major. & obedient. inter quatuor. & cap. 2. eod. tit. in tertia compilat. b Alias, Patracen. c Cap. 3. eod. tit. in 3. compilat. d dilectronis. e Hac verba, iuxta s. canon. desunt in omnibus manuscriptis. f Alias istorum, alia illorum. g Albidias. h Cap. 4. eod. titul. in 3. compilatione. i Alias, taliter resp. quod ea, &c. k alia, debeant. al. debent. l De materia iuramenti huius spectante, vid. l. s. in l. si pecuniarum. ff. de cond. ob causam.

tura tua jura fideliter prosequeris, cum ex hoc censeris debeas residens, perjurium non incurris.

[1 Præstato insuper juramento promittens, quid homines & jura ipsius præpositura manteneas & defendas. Cum autem prosequendo jura præpositura residere interdum in ecclesia memorata non possis, de juramento super ipsa residentia præstato metuenti, provideri tibi super hoc à nobis humiliter postulasti. Nos vero.]

CAP. XIV.

Familiaris Papa (non obstante constitutione contraria) præbenda sua fructus percipit in absentia.

Idem Capitula Metens. a

Cum dilectus filius Magister Otto: [1 & infra.] Mandamus, quatenus non obstante constitutione, quæ contra absentes canonicos inter vos dicitur mansisse, fructus præbende suæ assignetis eidem, in nostro servitio commoranti: Cum familiares nostri b, qui circa nos se obsequiales exhibent univertis c, minori non debeant prærogativa gaudere, quam vestrum singuli, quorum negotia per seipsum sapienter promoventur.

[1 Canonici eccles. vestra, scriptor noster, grata nobis jugiter impendat obsequia, & non minus si sit absens, quam præsens, eidem ecclesia utilis habeatur, univertitatem vestram rogandam duxerimus & monendam, per Apost. sedem vobis.]

CAP. XV.

Duo canonici absentes cum Episcopo, seu in ejus servitio, fructus præbendarum suarum percipiunt in absentia, constitutione ecclesia contraria non obstante.

Idem Melden. Episcopo.

Audientiam nostram pervenit, quod cum in Melden. ecclesia quædam sit constitutio vallata juramento, & auctoritate sed. Apostol. confirmata, ut canonici, qui non resident in eadem, suarum priventur fructibus præbendarum, illis exceptis, quos infirmitas excusaret, seu in Apostolicæ sedis servitio contingeret detineri: [1 & infra.] Decernimus, ut duo ex canonicis ecclesie memorata, in tuo servitio existentes, suarum fructus integre percipiant præbendarum: cum absentes dici non debeant, sed præsentibus, qui tecum pro tuo & ipsius ecclesie servitio commorantur.

[1 Quos peregrinationis labor, aut studia traherent literarum. Decanus & quidam canonici ecclesia memorata, occasione constitutionis hujus, canonicos in tuo servitio commorantes præbendam suarum privare fructibus moluntur. Unde cum tibi plurimum expediat aliquos canonicorum ipsorum in tuo servitio retinere, nobis humiliter supplicasti, ut super hoc necessitati tue consulere dignaremur. Volentes igitur sic constitutionem moderari supradictam, ut dicta ecclesia fructum sentiat ex eadem, & tu per nos ab usum dispendium non incurras: præsentium auctoritate.]

CAP. XVI.

Si ecclesia patitur ministrorum defectum, privilegiati super absentia per subtractionem proventuum redire coguntur, hoc dicit. Et est bonus textus, & potest multum proficari.

Gregorius IX. Patriarcha Antiochia Apost. sed. legato.

Cum ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata: & infra. Sanè nobis innovuit, quod ecclesia d. Antiochena multis ex servitoribus ejus absentibus est fere destituta ministris. Unde mandamus, quatenus non obstantibus Apostolicis indulgentiis e, & prædecessorum tuorum licentia, absentes canonicos & assistos

a Meden, alias Dition. b Vid. Ludomen. Gomez. in reg. de impet. bene. vac. per obit. familiaris Cardinalium. quæstion. 13. c Vid. leg. sed & reprobari. h. penultim. per Bald. ff. de excus. tutor. d. Antiochia. e Vid. leg. 2. per Bald. ff. ne quid in loco publico.

revoce ad residendum in ecclesia supradicta: & si non venerint, tu de ipsorum beneficiis, dum absentes fuerint, ipsi ecclesia facias congruè a deserviri, in utilitatem ejusdem, quod ex præfatis beneficiis superfusis, convertendo.

CAP. XVII.

Privatur beneficio clericus non residens, si mentis non redens, nec justam excusationem alleget. h. d. & est casus notabilis.

Idem.

Clericos in ecclesiis tua jurisdictionis beneficiis, qui residentiam exigunt, adsecutos, si ad alterius dicesim absque licentia tua morandi causa transierint, licet tibi, si moniti non redierint, dictis beneficiis (nisi excusationem rationalem ostenderint) spoliare.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITVLVS V.

CAP. I.

In bonis ecclesie non succeditur iure consanguinitatis.

Ex concilio Pictavica. h

Vt nullus e de clero sive populo ecclesiastica bona a jure consanguinitatis sibi requirat habenda.

CAP. II.

Non licet Episcopo aliquem ordinare spirituale.

In corpore canonum.

Non liceat e ulli Episcopo ordinare clericos, & eis nullas alimonias præstare: sed duorum alterum eligat, vel non faciat clericos, vel si fecerit, det illis unde vivere possint.

CAP. III.

Bona ecclesiarum communia sunt, nec debet quisquam iniqua propria vindicare.

Gregorius Anthemio Subdiacono.

Ratio nulla f. permittit, ut quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur, propriis cupidissimè usibus applicetur.

CAP. IV.

Qui ordinavit aliquem ad sacros ordines sine titulo, non habentem de suo inde vivat, providere tenetur ei de suo, donec aliquis titulum fuerit consecutus.

Alexander III. in concil. Lateran. g.

Episcopus si aliquem h sine certo titulo, de quo necessaria vita percipiat, in Diaconum vel Presbyterum ordinaverit: tandiu ei necessaria subministret, donec in aliqua ecclesia ei convenienti stipendia militie clericalis assignet. Nisi talis ordinatus de sua i vel paterna hereditate, subsidium vite possit habere.

CAP. V.

Non debent Episcopi permittere quem plures ecclesie obtinere.

Idem in eodem k.

Quia i in tantum quorundam processit ambitio, quæ non duas vel tres, sed plures ecclesias perhibentur habere, cum nec duabus possint debitam provisionem impendere. Per fratres & Coepiscopos nostros hoc m emendari præcipimus, & de multitudine præbendarum n canonicis inimica, quæ dissolutionis materiam & evagationis inducit, certumque continet peri-

a Deservire. b Hoc consilium nondum repertum fuit plerumque aliis. c Ca. 1. eod. tit. in 1. compil. d beneficia. e Ca. 2. eod. tit. in 1. compil. f Ca. 3. eod. tit. in 1. compil. g Lib. 11. epist. 29. f. 31. Ind. G. regis. h Ca. 2. eod. tit. in 2. comp. i ad de sua paterna hereditate, quod non probat. k Ca. 1. d. 1. Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. in hac. n Vox, præbendarum, non est in antiquis, nec in concilio.

culum